

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos & Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXI. Septimam morborum, vulnerum, mortiumq[ue] caussam esse, ipsos homines pericula sua amantes, & adeuntes; è quibus tamen diuina ope, sæpe mirabiliter eripiuntur, aut justissimè perire ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

amicos, & astantium fauores odia, damna, & homicidia gliscunt, & cædes cædem ferit. Quarum omnium calamitatum, etiam inter Christianos existentium, non solum dæmon, non solum jurati dæmonis ministri venefici, sed etiam alij homines, & vel ij maximè, qui vr bani & aulici haberi volunt, sunt authores. Ergo ad illos redeat querela, penes quos est culpa; qui ne timidi vocentur, malunt homicidæ esse, suum honorem plaris, quàm Dei legem facientes. Verè non timidi, quia audaces, vt qui Deum audent offendere, & cum Curtio, non iam in voraginem terræ, sed barathrum gehennæ insilire.

C A P V T XXI.

Septimam morborum, vulnerum, mortiumq; causam esse ipsos homines pericula sua amantes, & adeuntes, è quibus tamen, diuina ope, saepe mirabiliter eripiuntur, aut justissimè perire sinuntur.

Visquis duello se committit, periculo committit. Ipse igitur etiam sibi causa est pereundi, si perit. Sunt quidem & aliunde pericula, quia nascuntur noxiæ herbæ, occurrunt venenati serpentes, insurgunt immanes belluæ, quæ ante Adami lapsum homini nocere non audebant, (sicut nec Danieli leones, nec Paulo vipera) postquam autem Deo inobediens fuit, nec illæ ampliùs homini paruerunt; sed his omnibus accedunt, quæ homo sibi ipse facit. Periculis itaque omnia sunt plena. Neque ideò in jus vocandus est, qui ea esse permittit, Mundi Gubernator. Ad Trophonium Deum, in Boeotia, juxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert; ita magnis mundi malis magna plerumque bona sunt vicina. Possunt pericula inter mundi mala cenferi, sed sunt ferè bonarum virtutum causa. Pericula ple- dunt temeritatem; faciunt cautos; exercent prudentiam, fortitudinem reddunt illustriorem. Atque in primis Numinis potentiam protectionemque mirificè manifestant. Temeritatis poenam esse, Ecclesiastes docet: *Qui amat periculum, in illo peribit.* Timotheum, vt cautum faceret Apostolus, dixit: *Hoc*

I.

Plin. lib. 31.
hist. nat. c. 2.

Eceles. 3: 27:

ant. 178

2. *Timoth. 3. 4.* *autem scito, quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Periculis se cinctum, qui nouit, consilium in pectus conuocat.*

Eccli. 9. 20. *Qua de causa dicitur: Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, & super dolexium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam caue te a proximo tuo. Fortes periculis eminentiores fieri, Iason, Theseus, Hercules, apud Poetas; Ioseph, Samson, David, in sacris historijs docuerunt; & Paulus ostendit, qui ter naufragium fecit, nocte & die in profundo maris fuit, in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus. Hæc sunt, quæ faciunt exercitatos & illustres.*

II.

Non ambienda sunt pericula, sed virtute vincenda, si vitari non possunt virtute. In glacie prouidentius ponuntur pedes. Procellæ clauum exigant attentorem. Nescirent Græci Vlyssæm, Æneam Latini, si illi casus & pericula nesciissent. Sed nihil in periculis clarius ostenditur, quàm vis diuinæ potentæ & protectionis. Formido multos tenet: grandia facerent, nisi grandia timerent. Vident, quæ immineant, non vident, quæ obtendant. Non trepidarent, si Angelum se habere custodem, si DEVM opitulatorem crederent. *Ipsi in nobismet ipsis responsum mortis habuimus, ait insignis athleta, ut non simus fidentes in nobis, sed in DEO, qui suscitatur mortuos: qui de tantis periculis nos eripuit, & eruit: in quem speramus, quoniam & adhuc eripiet.* Eripit sua mala nescientes, eripit mala amantes; quanto magis erepturus est, mala deprecantes, aut virtutis amore sustinentes? Longa dies sit, necesse est, qua omnia enumerari possint, in quibus vix nati homines vsque ad obitum periclitantur. Quot morbi infantibus sunt in promptu? quot insidiæ cunas obsident? quibus non discriminibus pueri se se obijciunt? Tantò citius succumbit, quantò imbecillior est ætas. Viros robur iuuat; regit prudentia, erudit experientia, & tamen quot discriminibus cinguntur? per quot ambulant pericula? quibus nec vires obitare, nec occurrere prudentia, nec experientia effugium monstrare potest. Solus DEVS manum porrigit, solus Genius bonus ab exitio retrahit, & (quod magis mireris) etiam exitium spontè aduenas ab exitio sapienter

2. *Cor. 1. 9.*

simè retardat. Quod etsi non faceret, tamen immeritò accusaretur. *Qui enim, inquit ille, periculorum quasi inenitabilem difficultatem, in hoc mundo culpat, Deum cum malo duce comparat, quasi militis delectatur discrimine, aut exercitum in precipitio collocat.* Accedit, quòd homines multa pericula vel sibi ipsi creent, vel spontè adeant. Potèstne accusare patrem filius, quem canis catena alligatus momordit ad se vltro accedentem? Pueriliter, infantes, qui se læserunt, cultrum volunt verberari, quasi ille, & non illi cultero malè vsi peccauissent. Hic claudicat, quia lapis pedem læsit: si rei veritatem vult inspicere, non lapis pedem, sed ipse lapide pedem læsit. Nec scopulus nauem frangit, sed imperitus nauclerus, qui nauem in scopulum adegit. Alius ex alto lapsus, brachium aut caput rupit: non rupisset, si non ascendisset. Arbor fragilis erat, non se credidisset eius ramo, qui oculis, quos frustra non habet, eius fragilitatem considerasset. Sunt mala pericula, vel mali causa, sed non tanta mala, vt quemquã debeant à virtute abstergere; habent enim multa subsidia adiuncta. Vt igitur pueris, quando terrentur larvarum personis, damus eas in manus, & versatas ostendimus inanes, vt discant non timere: ita conuenit, adhibita ratione, res specie terrificas excutere, vt cum viderimus, non esse, quod apparent, contemnamus. Quòd si autem quæsitã & amata pericula nos faciant perire, culpam nobis ipsis, non Deo tribuamus. Sunt enim pluri- mi, qui pericula amant.

E multis millibus exemplum pono Maximilianum Secun- dum, trigessimum nonum Germaniæ Imperatorem, cuius vel ar- dua, vel audacia facta, in compendium contulit Germanicus Scriptor Sebastianus Francus; qui postquam multa de eo præ- clarè gesta mæmorasset, adiecit, coronidis loco, ad eum cor- poris sui periculorumque fuisse contemptorem, vt heroum nul- lus quidquam aggredi, immò cogitare potuerit, quod ille non sit ausus facere. Recenset itaque sequentia, quæ etsi fidem huma- nam videantur excedere, virtutem tamen illius, vel temeritatem quoque non superauerunt. Fuit enim longè diuersæ sententiæ ab Alcibiade, qui è Sicilia Athenas accitus, vt diceret causam capitis, aiebat, Eum esse fatuum, qui vocatus in ius quærat elabi, cum

Thruier. in Apo. 50.

III.

Sebastian. Franc. in ebron serm. pag. 265. in Maxim.

Plutarch. in Alcibiadis vita & Elian. li. 3. var. hist.

Cc

cum

202 Cap. XXI. Sept. morb. causa, piculis se exponentiū temeritas,
cū liceat vitare, ne eat. Maximilianus eo ingenio fuit, vt peri-
cula mallet experiri, quā amoliri.

IV.

Vt igitur in Maximiliano perspicuum esset, plus posse cer-
uorum exercitum, duce leone, quā exercitum leonum, duce
ceruo; apud Salinas, in Burgundia, quingentis leuis armaturæ
militibus, Gallorum sex millia, & quidem cataphractorum ceci-
dit. Nempe Domini exercituum hæc est potentia, vt paruis ma-
gnos, & paucis multos possit sternere, si in eius Nomine pugna
ineatur. Sic humilia exaltantur, & excelsa humiliantur. Vicit
gigantem David; Madian victus est à Gedeone in trecentis viris.

Iudic. 7.

4. Reg. 19. 35.

2. Reg. 14. 6.

Vnus angelus, vna nocte, percussit in castris Assyriorum centum
octoginta quinq; millia. Quia, vt dixit Ionathas, non est Domino
difficile saluare, vel in multis, vel in paucis. Quod si & illi crede-
rent, qui cuius rumori credunt fingenti, magnas, ad exercitum
hostilem copias accessisse, non toties frustra trepidarent. Animo

Pirkaimer in
laude Ger-
maniz, &
Ducum Sa-
xoniz.

fortiore fuit Maximilianus, qui, teste Pirkaimero, nouem totis
annis, contra varias gentes belligerans, numquam castra è cam-
pis in hiberna duxit; quocumque venit, vidit & vicit, & ad eò
ipsum etiam Philippum Palatinum, cum liberis, supplicem atq;
ad genua sibi procumbentem triumphauit. Nimirum & fortitu-
dinis est, vulnera, & mortem contemnere, pro patria; & fiducia
magnæ in Deum argumentum, cū aliquid audendum est, peri-
cula non aestimare, sed dicere: *In Deo meo transgrediar murum.*

Psal. 19. 30.

V.

Et hæc quidem vir fecit: Iuuenis nihil inausum reliquit.

Apud Brabantos, in venatione, occurrentem sibi, intra duorum
collium angustias, ceruum, iamque vel insilire in aduersum Im-
peratorem, vel transilire parantem, stricto gladio confossum in
terram retrorsum coniecit. In Sueuia, vsam solus cum catulis
suis, Arcade certior, interemit. Grauius periculum adiit in-
damarum venatione non solum tunc, cum niue conglobatâ in-
fra calceos, pedem firmare non posset, sed etiam aliàs vestigium
ferro pertinaciter retinente, donec ab altero eriperetur. Notum
est illud in Tyrolis, vbi è sublimi scopulo redeundi spes non erat,
& vnde nec dama quidem redire potuisset, cū humano sche-
mate cum Angelus reduxit. Monachij sexennem Leonem intui-
tus, & Samsonis recordatus, imitatione ricum illi diduxit nuda

Quid. lib. 2.
Metam.

manu,

manu, atque lingua illi extracta, obedientem habuit, agni instar. Taceo aprorum fulmineorum eadem alijs quoque communem: & illud facinus, quo manibus pedibusque reptans, per horrida tesqua aprum secutus, eoque potitus est. In superiore Austria, adultior factus vrsū frudentem solus strauit. In Brabantia arcu tento descendens ex equo, atque calcaribus inter saliceta hærens pronus in terram lapsus, se ipsum laxato arcus jaculo perdidisset, nisi subito consilio faciem auertens ictum exiisset, quod sæpius factum est. Aliàs feram incitatissimo equo secutus, ex improviso ad abruptam voraginem delatus, formidando, sed innoxio saltu, in vallem iuit: alioq; tempore equum ita à præripijs profundissimi torrentis colubuit, vt retrò lapsus sestorem seruaret incolumem. Iaculaturus etiam alio tempore propè seipsam prædam fecisset: nam arcu dissiliente, & pileus illi excussus est, & famulus ponè stans grauius sauciatus. Apro irruente aliquando, & equo illius pedem arctius intra angustias premente, tantum temporis non habuit, vt penitus in terram descenderet, sed, pede altero adhuc intra stapedem hærente, vno vestigio confisus aprum confodit; vt & rursus alium, quem per decliue secutus nudo ense, ita fessinauit, vt cadens in proprium penè mucronem incubuerit: alia que item vice à cane prædæ auido, quem sanè ligatum tenuerat, ad præcipitium raptus, nisi funem extemplo arbori illigasset, saxo salisset. Sic, inter discrimina, mundi gaudia peraguntur; & homines seu ludendo, seu venando, inter ipsas delicias suas volentes periclitantur, toties plagis, aut exitio debiti, quoties ferè indulgent generosæ voluptati; & tamen sæpissimè seruantur, nescij à quo seruentur.

Hæc venanti acciderant Maximiliano, plura alia discrimina obuenere peregrinanti. In Brisgoia molendinum quoddam curiosius intuens, rostrato, vt tunc gestare moris fuit, calceo deprehensus, circumuolutâ rotâ ad lapidem vsque attractus, crurifragium subiturus erat, ni ea vi pedem retraxisset, vt medium optimi corij calceum dirumperet. Miretur alius vires Maximiliani, ego miror bonitatem DEI. Videtur enim ad hunc, vel propter hunc à Salomone dictum: *Dominus erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum, ne capiaris.* Quàm seria mente tunc dicere

VI.

Prou. 3. 16.

Ce z

potuit,

Psal. 17. 9.

potuit, factus est Dominus protektor meus! Sicut &, quando in Flandria, rupta, sub pedibus, glacie à flumine haustus fuisset, nisi corporis agilitate mira, retrorsum se, saltu ingenti, in ripam librasset, famulo in aquas cadente; quem tamen ipse quoque manu sua extraxit. Hæc pleraque iuveni euenere minùs prospèctè, vel ob atatem, curioso, qui vt ipse Achatem suum, ne suffocaretur, liberauit, ita & ipse quoque canere debuit: *Dominus protektor vita mea.*

Psal. 26. 3.

VII.

Vir factus, in Sueuia, altissimam conscendit turrim, vt inde prospectum latè campis peteret. In summa turri cum esset, summum adijt periculum, tres enim gradus vetustate, imbris & putredine viciati, eo superstante, rupti, in 30. cubitorum profunda eum coniecissent; nisi Deus supposuisset manum, eumq; mirabiliter nec sine prodigio retinisset. Vltimè in summa turri, prominens extra subjectum murum ostenditur margo, cui tantum vno eoque medio dumtaxat pede insistens, cum formidine & horrore spectantium, liberum sesquipedè aërem mensus est. Paulò tamen infeliciùs ad Oenum, per trabem ex ædificio procurrentem, instar alatae volucris ambulans, ligno repentè fracto, mortalem ruinam fecisset, nisi in ipso casu columnam ponè assurgentem apprehendisset. Domùs igitur columna, Imperij columnam seruauit. Inibi etiam nocturno itinere cum equo, in lubrica glacie cecidit, & ephippio, in plurimas diffractio partes ipse sessor incolumis euasit. In Hollandiam nauigans, malo vehementia ventorum abscisso, atque in mare prolapso, formidabili tempestate sæuiente, tam propè à morte, quàm à fluctibus abfuit. Quod & alia vice factum est; Quin & tertio glacie nauem frangente, cuius rimas nauæ exutis vestibis obturauerunt. Nec aquis tantum expositus, sed ignibus etiam fuit. Tormentum bellicum, in Austria, pyrio puluere ipse impleuerat, admotaq; lucerna, num benè id fecisset, exploraturus, puluerem per imprudenciam incendit tanta vi erumpentem, vt candelabrum illi è manu excuteret. Intra Tyrolenses montes equitans, aliàs à tribus niuium ingenti mole è monte delabentium conglobatis orbibus, aliàs, à saxo, haud exigua montis parte, panè obrutus obtritusq; est. Hoc periculum non longè abfuisse, indicio

lit.

fit, quòd lapis cadens pileum de capite eius abstrulerit, ipso illa-
fo. Trajecti irruentes in se leones, ad quos ultro intrauit,
in fugam coniecit. Aliquando, per jugum montis præalti equi-
tans, territo equo, propè in subjectam vallem præcipitatus, ipso
nescijt, cuius manu fuerit sustentatus. Nondum finij. eiusmodi
72. casus illi acciderunt, quos idem Author summatim recenset,
ego breuitatis studio, lectorem ad illum remitto. Mihi enume-
rati sufficiunt, ad ostendenda pericula, quibus vel ipse se objecit
Imperator, vel quæ se Imperatori objecerunt.

Ex his omnibus illud doceri potest, culpam non Numini,
sed Imperatori fuisse dandam, si quid incommodi illi accidisset.
Qui amat periculum, in illo peribit, vel dignus certè est perire. Eccles. 3. 27.
Nemo se tutò

VIII.

*Periculis offerre tam crebrò potest,
Quem sæpe transit casus, aliquando inuenit.*

Senec. in
Hercule
furente.

Et citiùs inuenitur periculum, cùm contemnitur. Itaque vitan-
da, non amanda sunt pericula, quando nulla vel fidei Christianæ
profitendæ, vel patriæ defendendæ, vel alterius emolumenti ne-
cessitas id suadet. Quamquam multi, sine his causis, se se discrimi-
nini sæpe obijciunt, quos curiositas ducit, aut allicit voluptas.
vel certè exigua inuitat vtilitas. Sed quæ summa D E I bonitas
est, ita finit nonnumquam etiam istos homines periclitari, vt
eis quoque ipsis velit auxiliari, ostendit enim & potentiam, &
prouidentiam suam, qua mortales tuetur, & allicit ad opem di-
uinam, in necessitatibus implorandam. Quod tamen in Sanctis
potissimùm facit, qui amore illius, mille se periculis ipsos obij-
ciunt. Iam incipiebat mergi Petrus, super aquas ambulans, cla-
mauit dicens: *Domine, saluum me fac.* Et continuo IESVS extendens
manum, apprehendit eum. Bono zelo, & non, nisi potestate ob-
tenta, se coniecerat in mare Apostolus, sed cùm animo tituba-
ret, & cui se discrimini credidisset, humanis rationibus exami-
nare inciperet, coepit mergi. Inde excitatus ad sacram ancoram,
ad Saluatorem IESVM confugit, & erectus est. Hac spe etiam se
sustentauit Paulus, & ad Corinthios scripsit: *Non enim volumus* 2. Cor. 1. 8.
*vos ignorare, fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia,
quoniam supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt taderet*
nos

Matth. 14.
30.

206 Cap. XXI. Sept. morb. causa. piculis sc exponentiū temeritas,
nos etiam viuere. Sed ipsi, in nobismetipsis responsum mortis habuimus
ut non simus fidentes in nobis, sed in DEO, qui suscitatur mortuos: qui
de tantis periculis nos eripuit, & eruit: in quem speramus, quoniam
& adhuc eripiet, adiuuantibus & vobis in oratione pro nobis. Hac fi-
ducia & spe insuper retributionis armatus alibi dixit: *Vt quid*
nos periclitamur omni hora? quotidie morior, seu mortis periculis,
pro Euangelio & Gentium conuersione, me expono. Qualibus
periculis? supra iam attigi, & ipse recensuit. Ter virgis casus sum,
semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo ma-
ris fui: in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, peri-
culis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in
solitudine, periculis in mari, periculis in falso fratribus, &c. Et ex
his omnibus eripuit eum Dominus. Magua hinc fiducia Sanctis
accedit, ut non timeant, si vel mille aduersus eos castra consur-
gant. Quid ni pugnet pro eis DEVS, si ipsi pro DEO pugnant?

IX.

Quæ fiducia tantò fit auctior, quantò quisque dignior est,
ut ei succurratur. Si enim non meritis, si non Christi, sed mundi
caussa, si causa curiositatis, vel oblectationis, pericula aduenti-
bus adest DEVS tam frequenter, ut in periculis protegat, cur non
adesset seruis suis? Mirati sunt autem dudum plures, in valde
ancipiti casu, DEVM mortalibus, omnia alia, quàm DEI negotia
agentibus adesse. Sed animaduertunt nonnulli Scriptores,
præcipuè Reges, Principes, magnosque viros, in præsentissimis
periculis, & insidijs, DEVM custodem habere singularem. Quod
etsi exemplo Maximiliani II. Imperatoris, paulò priùs docuimus,
libet tamen etiam pauca alia addere. De Tito Vespasiani filio,
euidenti se se periculo exponente, cum, ante obsidionem vrbis
Hierosolymitanæ, situm ciuitatis exploraret, refert Iosephus,
eum in insidias Iudæorum incidisse, additque: *Quo quidem tem-*
pore maximè intelligi potuit, & belli momenta, & Imperatorum peri-
cula DEVM curare. Tot enim aduersus Titum missilibus jactis, cum
neq; galea, neq; thorace septus esset (non bellator enim, sed explorator
acceserat) nullum in eius corpus delatum est; sed tamquam, ne eum
ferrent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant; gladio verò
semper è lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens,
super cadentes agebat equum. Illo tempore autem clamor erat, propter
audaciam

Ioseph. de
bello Iudai-
co lib. 6. c. 2.

audaciam Caesaris, ut eum aggrederentur, cohortatio, fugam, & dis-
cessu repentina, quocumq; diuerterat cursum. Poterat Titus teme-
rarius videri, & fortasse erat, cum tam propè ad urbem & hostem
accessisset. sed apparuit nihilominus diuina in eo tutela, quia ef-
ficiebat opus, quod à Christo prædictum est, & Diuinâ iustitiâ
ad occupandam urbem Hierosolymitanam, & subigendos pu-
niendosque Iudæos, decretam. Quare non est mirandum, si
quando via impiorum prosperetur; si etiam in Catholicis plecten-
dis, hæretici, aut alij ipsi pœna digni, per tela, per ignes, per mille
rerum discrimina transeunt impunè. Flagellum sunt Dæi, suo
tempore demum in flammam proijciendum.

Edita est An. 1599. Latine conscripta conspiratio, & even-
tus eius, quæ Anno cio. 130. 5. Augusti in caput Iacobi VI. re-
gis Scotiæ instituta est Perthi, nec sine clara protectione diuina
accidit. Ex venatione rex incautus atque inermis ab Alexandro
fratre Comitum Gauriæ, præfecti regij, Perthi, eò, cum paucissimis
familiaribus, meris persuasionibus attractus, in fratrum & con-
juratorum insidias præparatas, in quodam cubiculo, solus in-
cidit. iam captus tenebatur; iam vndique telis & sicarijs cinctus
mortem ante oculos videbat. Sed longa iam dudum experientia
testatur, plerumque exulceratæ conscientiæ & malè feriatos ho-
mines, cum graue aliquod facinus meditantur, ac præsertim,
quando ad magnorum virorum necem conducuntur, metu per-
turbari, pusillanimes fieri, stupidosque & vecordes reddi. Quem-
admodum, qui in sua functione manent, suosque dominos fide-
liter defendunt, ijs, præter vires etiam fortitudo, præsens ani-
mus, & robur, bona conscientia & causa animum & robur con-
firmante, accedit. Itaque cum Iacobum regem cubili solo clau-
sum sicarij circumstarent; vnus atque alterius impetum, partim
maiestate sua & eloquentia fregit; partim contra aliorum vin-
cula intentata, se viribus, & nixu lacertorum, itemque clamando,
se liberum natum, liberum etiam moriturum, defendit. Andreas
autem Hunderiortus, qui regem interficere debebat, cum fra-
trem Comitum Alexandrum stricto pugione regi necem minari
videret, tremebundus, timore ita est concussus, vt condemna-
to, quam deputato ad tale facinus patrandum similior videri
posset,

X.

posset. Quæ res occasionem præbuit, vt pauci familiares non tam armis, quàm præsentis animo, & bona conscientia armati instructique iuuarent. Nam illa exigua mora interposita, qua Iacobus clamauit: se liberum natum, liberum etiam moriturum: quatuor è familiaribus illius, vnus post alium, diuersis è locis in auxilium venerant, & octo, vel plures conjuratos, ab armis instructissimos, vel interfecerunt, vel abegerunt malè multatos, rege incolumi conseruato. Sublatis itaque interfectisque capitibus conjuratorum, ceterisque remotis & fugatis, diulgato regis periculo, numerus aulicorum auctus est. Rex autem ab insidijs & prodicione in tutum constitutus, præsens auxilium, Numinis agnoscens, in medio aulicorum; in genua supplex proeubuit, Deoque pro liberatione tam prodigiosa, etiam insperata victoria, prolixè gratias egit. Et quia à tanto malo incolumis seruatus fuit, non dubitauit, frustra id DAVM non fecisse, sed se ad maiora opera seruasse.

XI.
Iustinian. lib.
4. de reb.
Ven.

Refert Iustinianus de rebus Venetis, Cremonæ, apud Gabrinum Fundulum eius vrbs Abduanæque glareæ dominum, vno tempore Ioannem XXII. Pontificem Maximum, Sigismundum Cæsarem, & Mocenicum Legatum absentem delectum Principem Venetum, simul conuenisse. Vbi inde discesserunt, Gabrinus sæpe postea seipsum parum mentis compotem appellauit, quòd tres summos Principes orbis, Romanum Pontificem, Germanum Imperatorem, & Venetum Ducem, cum eos in potestate habuisset, & intercipere potuisset, tamen liberos dimisisset. Nimirum, quemadmodum olim DAVS, vt Lotum, eiusque familiam intaminatos seruaret, Sodomitas cecitate percussit, ne limen domus ingressumque inuenirent; ita hodieq; multos alios nocere cupientes exæcat, ne noceant, aut videant, vbi nocere possint. Utinam & nos non cæci essemus, qui quotidie ab innumeris periculis, immò singulis horis defendimur, & tamen non agnoscimus diuinam protectionem, neque cum Iacobo Scotia rege in genua procumbimus, vt Seruatori nostro DEO, Angelo custodi, Diuisque tutelaribus gratias laudesque persoluamus. Potuissemus, sicut Silara, & Holofernos, somnum cum morte jungere; potuissemus de lecto, de scalis cadere, & bra-

Gen. 19, 12

chium

chium, aut crura frangere; potuissemus araneam in offa ac jentaculo, rubetam in prandio, napelum in merenda aut cœna sumere; potuissemus à combibentibus, à militibus, à satronibus ferro, claua, poculis & cantharo fauciari; potuissemus, rupto ponte, vel glacie, aquis mergi; denique accidere nobis potuit, quidquid vniquam audiimus alijs accidisse. Omnes morbi, omnes insidiæ, omnes nos casus, qui alios inuoluerunt, nos quoque comprehendere potuissent. Non comprehenderunt. diuina fuit protectio, Angeli custodia. Accepimus beneficium, non sensimus, debitum, non beneficium esse arbitrati sumus. Hinc illę Conditionis nostri sunt querelæ: *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Item: *Decem mundati sunt, & nouem ubi sunt?* Aliter Dauid egit, qui seipsum ita est allocutus: *Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius.* Aliter Paulus docuit, dicens: *In omnibus gratias agite.* itemque: *Gratias semper agentes, pro omnibus, in nomine Domini IESV Christi DEO & Patri.* Aliter S. Augustinus scripsit: *Recolam ad mentem meam omnia bona, Domine, qua fecisti mihi à iuuentute mea, in omni vita mea.* Aliter etiam S. Hieronymus, qui ait: *Christianorum propria virtus est, etiam in his, qua aduersa putantur, referre gratias Creatori. Qui sibi sanctiores videntur, solent DEO referre gratias, quòd de periculo vel miserijs liberati sunt. Sed iuxta Apostolum hac virtus est maxima, ut in ipsis periculis atq; miserijs DEO gratia referantur, & semper dicamus: Benedictus DEVS, minora me scio sustinere, quàm mereor, hæc ad mea peccata parua sunt, nihil mihi dignum redditur.* Aliter quoque S. Ambrosius, qui certa quoque tempora describit, quibus DEO gratiæ sint agenda. *Qui est utilis Christianus, semper debet Domino suo laudes dicere, & in eius gloriam omnia procurare,* sicut ait Apostolus: *Sine manducatis, sine bibitis, sine aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI.* Ergo cum in diluculo surgimus, debemus priusquam procedamus è cubiculo gratias agere Saluatori, & ante omnes actus sæculi, actus habere pietatis, qui nos quiescentes & dormientes in lectulis custodinit. Vt enim ego securius dormiam, ille pernixilat: sed & cum vespera diem claudit, ipsi debemus per psalterium laudem dicere, & gloriari eius modulata suauitate concinere. Hoc enim non solum docemur ratione, sed etiam admonemur exemplis. Nonnè enim

210 Cap. XXI. Sept. morb. causa, piculis se exponentium temeritas, videmus minutissimas aues, cum diem aurora producit, in quibusdam nidorum cubiculis varia dulcedine personare, ut Creatorem suum, quia loquela non possunt, suauitate demulceant? aues propter vilissimas escas, gratias agunt, tu pretiosissimis epulis pascere, & ingratus es? imitare ergo frater aues mane & vesperi Creatori gratias referendo. Et, si es deuotior, imitare lusciniam, qua & nocturna spatia peruigili cantilena decurrit. Ad quid tot gratiarum actiones? nisi quia non possumus gratias agere sufficientes, cum singulis horis, immo momentis beneficijs diuinis cumulemur, & periculis innumeris eripiamur, aut ab ijs praeruemur.

XII. Per mare rubrum & Israelitæ, & Ægyptij transire voluerunt: hi merfi & fluctibus cooperti sunt, illi illæsi & sicco vestigio transierunt. Nimirum alio pacto impij & mali, alio DEI serui in periculis versantur. Sicut enim Israelitæ à DEO iussi in viam illam intrarunt; ita Ægyptij spontè, & animo persequendi, semitis illis institerunt. Hinc illi intra ipsos fluctus incolumes seruari sunt, Pharaonem cum exercitu, & omnes Ægyptij perierunt. Ad eundem modum quotidie contingit hominibus periclitari. Alij, ut DEI legibus & mandatis pareant, ut fugiant malas societates, ut se non inebrient, ut iniusta non approbent, ut fidem orthodoxam non negent, de fortuna, de sanitate, de vita periclitantur, quare se minis, insidijs, tyrannis exponunt, & cum Apostolis

Actor. 5. 40. *caesi eunt gaudentes, & DEO gratias agentes, quoniam digni habiti sunt, pro nomine IESU contumeliam pati.* Hi, sanguine quoque effuso, velut per mare rubrum, euadunt ad littus & portum æternæ beatitudinis. Qui verò secuti Pharaonem temerè & maleuolè intrant in medios fluctus, seque omni periculo spontè & ultro exponunt, an non digni sunt, ut & vulnera & mille damna patiantur? Tantoque magis illis dici potest: *Perditio tua, Israël; tantummodo in me auxilium tuum;* quia etiam temerè pericula adeuntes toties seruat; quid mirum est, si auxilium non agnoscunt, si toties ad scopulum recurrentes, si etiam, ne cadant, retinere volentem

Osee. 13. 9. blasphemantes tandem sinat ire, & perire? *Qui amat periculum, in illo peribit.* Canem quidam molitor habebat, qui feruentiore sole astuans, ut se refrigeraret, ex alta ripa in concitum flumen salire amabat. *Facilis descensus erat, sed difficile gradum reuocare.*

care. Cū ergo aquis innatando fessus esset, latrare incipiebat. Accurrit molitor, & in terram pronus porrecta manu eum aliquoties extraxit, ne rapido aluci impetu superatus atque abruptus in Molendini rotas incurreret, ac laceratus in profundum iret. Aliquando eodem delapsus vidit, denuoque humi prostratus manum extendit ad eum extrahendum; sed canis, quia diutius se se refrigerare, & in aquis ludere cupiebat, manum molitoris momordit, ne extraheretur. Indignatus igitur molitor ingratae bestiae, illinc discessit; neque postea, eo multum latrante, rediit ad ripam. Prævalente igitur aqua, & lassatis viribus, in rotas abductus, miserè periit, molitore nihil amplius mordacem bestiam curante. Quoties hoc hominibus contingit? Spontè de saxo saliant. Spontè in fluctus se spargunt. Spontè ad cauponas eunt, ubi post pocula lites, rixæ, cædes reperiuntur. Spontè eunt, ut se noxio nimioque potu refrigerent; spontè lupanaria adeunt, ubi rivalibus se sauciandos exponunt. Aliquoties inde à parentibus, magistris, bonis socijs, quin & Confessarijs extrahuntur. Inciderunt aliquoties in dolores capitis, in stomachi cruditates, in febres; & inde quoque arte medica extrahuntur. Sed toties itur in antiquam siluam, ut tandem consuetudine potandi, rixandi, scortandi contracta, non sinant se amplius extrahi; immò ut extrahere, monendo, adhortando, rogando, obseruando, increpando volentes mordeant, dictis pessimis differant, ac demum etiam calumnijs, imprecationibus, blasphemijs lacerent. Quid ni tales à mortalibus & immortalibus pariter deserantur? Quem isti tandem accusabunt? diabolos? homines? DEVM? nequaquam. Ipsi sibi sunt suorum morborum, ipsi suorum vulnerum, ipsi suorum exitiorum causa.

Quod insigniter expressit Musæus Poëta, in fabula illa, aut fortasse historia Leandri & Erûs, quam heroico descripsit carmine. Hellespontiacum mare, septem tantum stadijs, teste Plinio, Europam ab Asia diuidens, Seston in Europa Erûs patriam, & Abydon in Asia, ex qua fuit Leander, aduersas vrbes habet. Cū itaque Leander Abydenus Sestiam puellam Ero, siue Hero miserè deperiret, non dubitauit, se mari committere, & nocte per Hellespontum ad eam in Sestum transnatare. Quod ubi aliquo-

XIII.

ties non infelicitè cecidisset, iam audacior factus etiam mari tumido & impacato ausus est se credere, sed vi ventorum fluctuumque victus, ac tandem obrutus periit. Vides canem in aquas, & pericula insipientem? vides aliquoties extractum è tot fluctibus? sed non fuit illi satis periculosum mare: etiam ventos & procellas in suum interitum prouocauit. Tandem igitur magnus natator periit. *Quia qui amat periculum, in illo peribit.* Nec virorum tantum ea est audacia, sicut Erus amore Leander, ita Phyllis amore Demophontis insaniuit, vt spreto omni periculo, in aquis vellet perire. Ita enim ait;

Eccles. 3. 27.

Ouid. ep. 2.
Phyllid. ad
Demopho-
ont.

*In freta procurre, vix me retinentibus undis,
Mobile quàm primas porrigit aquor aquas.
Quò magis accedunt, minus, & minus utilis asto,
Lingor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modicè falcatus in arcus,
Vltima praruptâ cornua mole rigent.
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit, & quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent,
Occurramq; oculis intumulata tuis.*

Vides iterum canem in aquis perire cupientem? Leandrum & Phyllidem in pericula sua ire quis coëgit? amor voluptatis; alios adigit amor potandi, vt proinde suos morbos, suasque mortes sibimet debeant ipsis ascribere. Sed hoc genus argumenti, per suas species est discutiendum.

CAPVT XXII.

Octauam morborum causam, esse homines, non iam alijs, sed sibimet ipsis, per sua vitia, morbum accersentes.

I.
Hippocrati
lib. 1. de
morb.

Verè Hippocrates scripsit: *Quacumque necessitatem habent, vt fiant in morbis ac vulneribus mala supra mala, ea ubi fiunt, in medicum culpam reuocimus, & necessitatem talia fieri cogentem, non agnoscimus.* Homines enim si sentiant sibi morbos supra morbos accedere, naturam, medicum, DEVM ipsum accu-